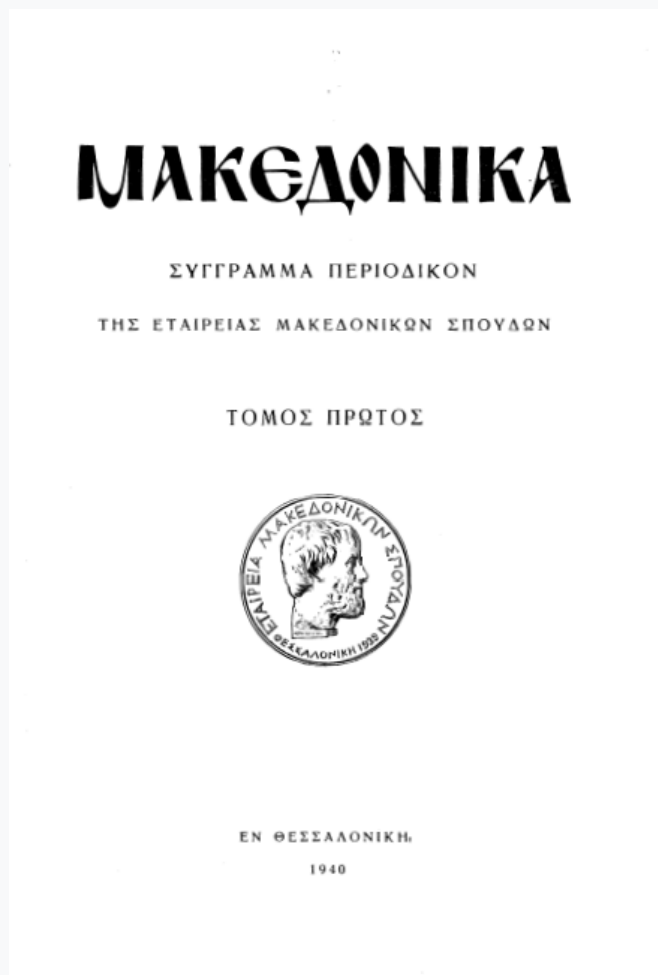

Μακεδονικά

Τόμ. 1

Στίλπωνος Κυριακίδου, Βυζαντιναί μελέται. I. Το μολυβδόβουλλον τον στρατηγού Μελίου. Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τόμ. 2... & Του αυτού: Βυζαντιναί μελέται. II. Από την ιστορίαν των τειχών της Θεσσαλονίκης. III...

A. Σ.

doi: [10.12681/makedonika.9377](https://doi.org/10.12681/makedonika.9377)

Copyright © 2016, A. Σ.

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σ. Α. (2017). Στίλπωνος Κυριακίδου, Βυζαντιναί μελέται. I. Το μολυβδόβουλλον τον στρατηγού Μελίου. Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τόμ. 2. & Του αυτού: Βυζαντιναί μελέται. II. Από την ιστορίαν των τειχών της Θεσσαλονίκης. III. *Μακεδονικά*, 1, 595–596.
<https://doi.org/10.12681/makedonika.9377>

λόγοι ἔθνικοί· ὁ λόγος ὁμῶς τοῦ κ. Σιγάλα, ἐκφωνηθεὶς ἀπὸ τοῦ ἐπισήμου βήματος τῆς Μακεδονικῆς πρωτευούσης τὴν ἐπέτειον τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλονίκης, τὴν ἐπέτειον τῆς ἑορτῆς τοῦ « φιλοπάτριδος », « σωσιπάτριδος » Ἀγίου Δημητρίου, τὴν παραμονὴν τῆς ἀτιμωτέρας εἰσβολῆς τῆς ἐπιχειρηθείσης κατὰ τῆς πατρίου γῆς. ὑπῆρξε τὸ κήρυγμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συνήγειρε περὶ τοὺς ἔθνικοὺς Ταγοὺς σύσσωμον καὶ ὁμονοοῦν ὁλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος διὰ τὴν ἡρώικωτέραν ἐξόρμησιν, τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ ἀναφέρῃ ἡ τρισχιλιετής ἑνδοξὸς ἱστορία του.

« . . Εἴμεθα συνηθισμένοι εἰς τὰς διαδοχικὰς θυσίας καὶ ἔχομεν μάθει ὅτι καὶ τὸ πῶς ἑνδοξον παρελθὼν δὲν ἡμπορεῖ νὰ βοηθήσῃ τὴν παροῦσαν γενεάν, ἂν δὲν ἐξακολουθήσῃ νὰ μεταδίδεται μὲ τὴν ἰδίαν ἑν-
τασιν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν τὸ αἶσθημα αὐτὸ τῆς θυσίας χάριν τοῦ συνόλου . . . ».

Τὸ θέμα τοῦ πανηγυρικοῦ λόγου τοῦ κ. Σιγάλα περὶ τοῦ γνησίου ἑλλη-
κοῦ πατριωτισμοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου ὡς συμβόλου φιλοπατρίας —
« ἀρχετύπου ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας » — εἶναι πρωτότυπον καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτὴ
τοῦ θέματος ὑπῆρξε μία εὐτυχὴς σύμπτωσις διὰ τὴν μνηεὶν τῆς ἀγάπης τοῦ
Ἀγίου πρὸς τὴν γενέτειράν του Θεσσαλονίκην, πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα·
πρὸς τὴν ἀγάπην τοῦ ὁποῖου ἀγίου στρέφονται καὶ τώρα εὐλαβῇ ἱκετήρια,
ὅπως οὗτος συνοδεύῃ τὸν μαχόμενον Ἑλληνικὸν Στρατόν, προστατεύων καὶ
συντρίχων τοῦτον ἐπὶ τὴν τελικὴν νίκην.

ΕΥΑΓΓ. ΣΤ. ΓΖΙΑΤΖΙΟΣ

**Στίλπωνος Κυριακίδου, Βυζαντιναὶ μελέται. I. Τὸ μολυβδόβουλλον τοῦ
στρατηγοῦ Μελίου.** Ἐπιστημονικὴ Ἑπετηρὶς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τόμ. 2 (Θεσ/νίκη 1932) σελ. 313 - 337.
Τοῦ αὐτοῦ : *Βυζαντιναὶ μελέται. II. Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν τειχῶν τῆς Θεσ-
σαλονίκης. III. Πότε συνεγράφησαν τὰ λεγόμενα « Ναυμαχικὰ τοῦ
Βασιλείου ». IV. Τὸ Βολερόν. V. Σύμμεικτα.* Αὐτόθι, τόμ. 3 (τευχ.
Γ') σελ. 264 - 596.

Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω γενικὸν τίτλον « Βυζαντιναὶ μελέται » συγκεντρώνει ὁ
κ. Κυριακίδης διαφόρους μελέτας τοῦ ἀνεξαρτήτους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀλ-
λῶν. Αἱ μελέται αὗται περιέχουν σπουδαίας παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ ἀντικει-
μένου, τὸ ὁποῖον ἐκάστη πραγματεύεται καὶ ἀφθόνους πληροφορίας, διαφωτί-
ζουσai ἢ συμπληρῶνουσai σκοτεινὰ μέχρι τοῦδε σημεῖα τῆς βυζαντινῆς ἱστο-
ρίας, ἰδίως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν ἀφορῶντα. Τούτων τινὲς ἔχουν ἄμεσον
ἐνδιαφέρον δι' ἡμᾶς, διότι ἀναφέρονται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μακεδονίας.

Εἰς τὴν πρώτην του μελέτην ὁ κ. Κ. καθορίζει τὴν χρονολογίαν τοῦ
ὕπὸ τοῦ Schlumberger εἰς τὸν στρατηγὸν Μελίαν τὸν Ἀρμένιον κακῶς ἀποδι-
δομένου μολυβδοβούλλου, ἀποδεικνύει ὅτι τὸ μολυβδόβουλλον τοῦτο δὲν δύ-
ναι νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸν Μελίαν, διότι οὗτος οὐδέποτε ὑπῆρξε στρατηγὸς
Μαμίστρας (Μοψουετίας καὶ Ἀναζάρβου), ὡς λέγει τὸ μολυβδόβουλλον.
Εἶναι δὲ καὶ νεώτερον τοῦ 10ου αἰῶνος, ὅτε ἔζησεν ὁ Μελίας ὁ Ἀρμένιος· τὸ
ἀνάγει εἰς τὸν 11ον αἰῶνα. Ἐκ τοῦ καθορισμοῦ τούτου τῆς χρονολογίας καὶ
τῆς γνησιότητος τοῦ μολυβδοβούλλου ὁρμώμενος ὁ κ. Κ. προσθέτει ἀρκετάς βιο-

γραφικά παρατηρήσεις καὶ πληροφορίας περὶ τοῦ στρατηγοῦ Μελίου καὶ τοῦ θέματος Μελιτηνῆς — Λυκανδοῦ.

Εἰς τὰς δύο ὑπ' ἀριθ. II καὶ III ὀλιγοσελίδους, ἀλλ' ἐνδιαφερούσας δι' ἡμᾶς μελέτας ὁ κ. Κ., βασιζόμενος κυρίως ἐπὶ ἐπιγραμμάτων τινῶν ἀποδεικνύει ὅτι ἀνακαινιστὴς τῶν ἀνατολικῶν τειχῶν τῆς Θεσσαλονίκης εἶναι ὁ Παρακοιμώμενος Βασίλειος, υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ Λακαπηνοῦ. Τοῦτου τὴν δρᾶσιν συγχρόνως πραγματεύεται, ἔχει δὲ τὴν γνώμην ὅτι οὗτος εἶναι καὶ ὁ προκαλέσας τὴν συγγραφὴν τῶν «Ναυμαχικῶν τοῦ πατρικίου Βασιλείου».

Διεξοδικώτερος εἶναι ὁ κ. Κ. εἰς τὴν μελέτην του περὶ τοῦ θέματος Βολεροῦ (ἀριθ. IV). Ἐπὶ τῇ βάσει πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας μᾶς δίδουν βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, ἔγγραφα καὶ σφραγίδες, προσπαθεῖ νὰ καθορίσῃ τὴν θέσιν καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ θέματος τούτου. Ἡ μελέτη αὕτη ἐνδιαφέρει ἡμᾶς, ἐπειδὴ ὁ σ. δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὸ θέμα τοῦτο, ἀλλὰ προσθέτει καὶ ἀξιολόγους παρατηρήσεις περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἰδρύσεως τῶν Θεμάτων Θεσσαλονίκης, Στρυμόνος καὶ Μακεδονίας. Ἀφορμὴν κατὰ τὸν κ. Κυριακίδην τοποθετήσεως στρατηγοῦ εἰς τὰ θέματα ταῦτα ὑπῆρξεν ὁ ἐπὶ Εἰρήνης ἢ Νικηφόρου τοῦ Α' (περὶ τὸ 800) βουλγαρικὸς κίνδυνος. Λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὰ κυρίως ἐπὶ μολυβδοβούλλων συναντώμενα ὀνόματα στρατηγῶν, δουκῶν κλπ. διαφωτίζει διὰ τῶν παρατηρήσεών του τὴν ἱστορίαν τῶν θεμάτων τούτων.

Εἰς τὰ Σύμμεικτα (ἀριθ. V) δημοσιεύει διαφόρους μικρὰς ἐνδιαφερούσας μελέτας, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς ἀφοροῦν καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὡς εἶναι ἰδίως ἡ μελέτη περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Οὐσπένσκη καὶ Βενέσεβιτς δημοσιευθέντων τακτικῶν καὶ ἡ περὶ τῶν Τούρκων Βαρδαριωτῶν, τοὺς ὁποίους θεωρεῖ ὡς Οὐγγρους. Καὶ αἱ ἄλλαι δὲ δύο ἐπόμεναι μελέται περὶ τοῦ καθορισμοῦ τῆς τοποθεσίας τοῦ Σδραβικίου, τοῦ Μαρμαρίου, τοῦ Βάνδου καὶ τῆς Ποπιλίας ἐνδιαφέρουν ἐμμέσως ἡμᾶς.

Γενικώτερου ἐνδιαφέροντος εἶναι αἱ «Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως καὶ θεματικῆς διαιρέσεως τῶν Βυζαντινῶν καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν θεματικῶν ἀρχόντων». Μὲ τὰ σημειώματα περὶ τοῦ τίτλου τοῦ στρατηλάτου καὶ τοῦ Κατεπάνω τῶν Σθλαβησιάνων τοῦ Ὀψικίου, τὰ ὁποῖα συνοδεύει ὁ πίναξ ὀνομάτων καὶ πραγμάτων, τελειώνουν αἱ «Βυζαντιναὶ Μελέται», εἰς τὰς ὁποίας ὁ κ. Κ. συνεκέντρωσε σπουδαῖον ὕλικόν καὶ διεφώτισε διὰ τῶν παρατηρήσεών του πολλὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῆς ἱστορίας ἰδίως τῆς διοικήσεως τοῦ Βυζαντίου. Μειονέκτημα ἐν τούτοις τῶν «Βυζαντινῶν Μελετῶν» πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὸ ὅτι ἐγράφησαν αὗται ἄνευ ἐκ τῶν προτέρων διαγεγραμμένου σχεδίου. Τοῦτο ἰδίως παρατηρεῖται εἰς τὴν ἐκτενεστέραν καὶ σπουδαιότεραν ἴσως μελέτην περὶ τοῦ Βολεροῦ, ἔνθα ὁ συγγραφεὺς ἀναγκάζεται δις νὰ κάμῃ προσθήκας καὶ συμπληρώσεις (σελ. 357 καὶ 468). Οὕτω διασπᾶται μεγάλως ἡ συνοχὴ καὶ, παρὰ τὴν γνωστὴν σαφήνειαν εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ συγγραφέως, ἡ ἀνάγνωσις καθίσταται πολλάκις κουραστική.

A. Σ.